

Đưa tiến bộ kỹ thuật thú y vào các tỉnh biên giới phía bắc nước ta

PHAN DỊCH LÂN

Trước đây TBKT thú y đã đưa vào được sản xuất của các tỉnh miền núi, biên giới, góp phần tích cực thúc đẩy chăn nuôi miền núi phát triển. Hiện nay, trình độ sản xuất của miền núi còn thấp, giao thông khó khăn, dân chưa tự giác thì cơ chế chống bao cấp, đang là một trở ngại lớn cho việc đưa TBKT vào phòng chống bệnh cho gia súc, gia cầm. Để TBKT thú y đi vào miền núi được cần phải có chính sách hỗ trợ, khuyến khích nhân dân áp dụng, góp phần thúc đẩy chăn nuôi ở khu vực này phát triển.

CÁC tỉnh biên giới phía Bắc nước ta có thể mạnh phát triển chăn nuôi gia súc lớn như trâu bò, có nơi phát triển ngựa như Cao Bằng, Lạng Sơn, có nơi phát triển dê như Cao Bằng, Hoàng Liên Sơn; đàn lợn có ở mọi nơi, ngoài giống lợn địa phương còn đưa thêm nhiều giống lợn ngoại vào sản xuất để cải tạo và đưa lợn Móng Cai lên để tạo nền nái sinh sản. Những năm gần đây đàn gà công nghiệp cũng được chuyển lên những tỉnh này bên cạnh đàn gia cầm vốn sẵn có ở địa phương. Thành phần chăn nuôi đa dạng đó đã góp phần tích cực cho sản xuất thực phẩm và đặc biệt là cung cấp gần như toàn bộ sức kéo cho các tỉnh đồng bằng ở phía Bắc nước ta.

Tên đã phát triển tăng tiến của ngành chăn nuôi, công tác thú y đặt ra những đòi hỏi lớn, cấp bách và thiết thực đảm bảo an toàn cho đàn gia súc sinh tồn ở địa phương và cho cả đàn gia súc di chuyển về đồng bằng.

Vùng núi có địa hình núi cao, có những thung lũng, có những suối, có những vùng đất chăn thả bằng phẳng bên cạnh những vùng đất dốc với điều kiện khí hậu mùa đông giá lạnh, biên

độ thời tiết giữa ngày và đêm lớn, mùa hè mưa lớn đột ngột. Những đặc trưng về địa hình và khí hậu đó tạo nên một sinh cảnh rất ảnh hưởng đến sự phát triển của các vi sinh vật gây bệnh cho gia súc gia cầm (là các mầm bệnh) như vi trùng, ký sinh trùng, virút có điều kiện tồn tại lâu, lưu trữ ở các vùng ẩm ướt, rừng rú, thêm vào đó phải kể đến các côn trùng như ve, ruồi mòng, các dã thú, các loài gặm nhấm thỏ chuột cây cáo... cũng là những động vật tàng trữ mầm bệnh, chờ thời cơ gia súc gia cầm yếu sức chống đỡ với thời tiết, thiếu ăn trong mùa đông là gây bệnh tật. Chính vì vậy dịch bệnh ở các vùng này nhiều hơn, tồn tại lâu hơn.

Ngoài ra những đặc điểm về xã hội cũng ảnh hưởng đến công tác phòng chống dịch bệnh gia súc nên cần được xem xét đến một cách đầy đủ, phân dòng các tỉnh biên giới nước ta là vùng đồng bào các dân tộc, do lấy các tập quán chăn thả gia súc, tập quán chữa bệnh gia súc, tập quán xử lý gia súc ốm, gia súc chết, thói quen mua bán gia súc gia cầm trao đổi giữa các vùng cũng khác nhau không qua kiểm dịch, tồn tại rất lớn làm ảnh hưởng đến việc lan tràn reo rắc bệnh dịch... những gia súc gia cầm chưa được tiêm phòng bệnh với tỷ lệ cao ở khu vực dân cư trong toàn tỉnh là nguyên nhân gây nên những ổ dịch có tính rộng rãi nguy hiểm gây tổn thất lớn.

Qua theo dõi và thống kê dịch tễ học, đàn gia súc gia cầm ở các tỉnh biên giới phía Bắc hàng năm hay xảy ra những dịch bệnh sau đây:

Đối với lợn - thường có bệnh tụ huyết trùng (bệnh do điều kiện đất đai ẩm ướt, thời tiết bất thường), bệnh nghệ Lepto (bệnh do chuột), bệnh phó thương hàn ở lợn con (bệnh đường tiêu hóa ở lợn dưới 5 tháng tuổi), lác đác thấy xảy ra dịch tả lợn (bệnh lan tràn rộng chết nhiều cả một vùng) và lợn đóng dấu (bệnh có những dấu đỏ ở da).

Đối với trâu bò, thường có bệnh tiên mao trùng (bệnh ký sinh trùng ở trong máu trâu bò do ruồi mòng truyền sang), bệnh tụ huyết trùng trâu bò (do đất đai ẩm thấp, thời tiết thất thường) lác đác hàng năm có xảy ra nhiệt thần (do các ổ dịch cũ, bệnh lan tràn do mỡ thịt, bệnh nguy hiểm, do tiêm phòng chưa triệt để).

Ngoài ra ở trâu bò còn thấy xảy ra những bệnh ký sinh trùng khác như sán lá gan, nghệ là phân trắng do giun đũa, các bệnh do Ve ký sinh truyền.

Đối với gia cầm: các ổ dịch toi gà do tụ huyết trùng (gà đang ăn quay chết, gà lên chuồng chết thối tím), tấn thành gà (gà la cứt cò, lù dù mấy ngày) luôn thường xảy ra do không được phòng bệnh, do mua bán lan truyền các vùng không qua kiểm dịch.

Ngành thú y nhiều năm qua đã đưa vào các tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất như lịch tiêm phòng các loại vaccin phòng bệnh tụ huyết trùng trâu bò, nhiệt thân trâu bò, tụ huyết trùng lợn, leptơ lợn, phó thương hàn lợn, dịch tả lợn (kể cả vaccin tươi và đông khô), đông dậu lợn, tấn thành gà, tụ huyết trùng gà; như các qui trình kỹ thuật tẩy sán lá gan trâu bò, phòng chống bệnh tiền mao trùng trâu bò, điều trị giun đũa bê nghé... các tiến bộ kỹ thuật này đã được nhanh chóng đưa vào các tỉnh qua hệ thống Ban khoa học và kỹ thuật các tỉnh, các trạm thú y tỉnh (nay là Chi cục thú y), các Trạm thú y huyện trực tiếp tới các *màng lưới thú y ở các cơ sở. Hệ thống này là một đảm bảo cho việc đưa các tiến bộ kỹ thuật thú y vào sản xuất để bảo vệ và phát triển đàn gia súc gia cầm tăng sản phẩm thực phẩm.

Qua theo dõi công tác đưa tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất ở các tỉnh miền núi và biên giới. Chúng tôi thấy: những năm trước do áp dụng các tiến bộ kỹ thuật thú y vào sản xuất nên các tỉnh đã thực hiện được: một qui trình tiêm phòng triệt để bệnh dịch tả lợn, tụ huyết trùng, phó thương hàn và leptơ vì thế ngay như ở Lạng Sơn cũng đã bảo vệ và duy trì được một trại lợn thịt của tỉnh ở ngay cửa khẩu thị xã có giao lưu lớn hàng ngày.

Với trâu bò những năm trước, nhà nước còn bao cấp vaccin phòng bệnh mà ở tỉnh cũng chỉ bảo đảm tiêm phòng được 30% tổng đàn vì tình hình đi lại rất khó khăn, mang thuốc đến vận động người dân tiêm còn khó, những nơi tiêm được thì phòng dịch tốt. Còn bây giờ nhà nước không bao cấp vaccin phòng bệnh đàn trâu bò, nên năm nay nhiều nơi mới tiêm được 10%, ngay các ổ dịch cũ cũng khó tiêm. Trước đây Nhà nước cho không vaccin các tỉnh còn phải trích quỹ để trả công người đi tiêm, bây giờ hạch toán kinh tế, nhà nước không cho vaccin mà dân thì không trả tiền. Với tổ chức hiện

nay tiêm phòng bệnh không thực hiện được. Điều đó không thể đảm bảo an toàn cho đàn gia súc của các tỉnh biên giới miền núi được.

Nói đến địa bàn và hướng phát triển gia súc gia cầm ở các tỉnh biên giới phía Bắc là nói đến cả một hiện thực đã có và đang đã phát triển. Công tác đưa tiến bộ kỹ thuật thú y vào địa bàn các tỉnh trên là rất cấp thiết và có nhiều kết quả. Từ khi áp dụng tiến bộ kỹ thuật thú y, đưa sức kéo từ miền núi về xuôi cần qua các Trạm chu chuyển giữ lại ở tuyến giữa liên tỉnh hoặc liên huyện, ở đó có tiêm phòng, có điều trị bệnh, có tiêm chống tiền mao trùng, có tẩy sán lá gan... nên đã bảo vệ cho 80% số trâu bò về xuôi cày kéo sống được qua đông xuân, lại phải làm việc trong rét mướt thiếu ăn ở vùng lúa đồng bằng. Trước đây tỷ lệ trên chỉ có 20 - 30%. Đàn gà công nghiệp đã lên miền núi phát triển tốt góp phần làm phong phú thêm đàn gia cầm địa phương tăng trứng thịt (mà chủ yếu là áp dụng kỹ thuật tiến bộ thú y phòng dịch toi và tăng cường thức ăn dinh dưỡng cao), đàn lợn lai tạo giống ngoại và có thêm đàn lợn nái nền Móng Cái đã đưa tổng lượng thịt lên khá lớn, các gia đình cán bộ công nhân viên có lợn thịt trên một tạ nuôi thời gian ngắn hơn nhiều so với lợn địa phương.

Để cho các tiến bộ kỹ thuật vào được sản xuất nói chung và tiến bộ kỹ thuật thú y vào được sản xuất nông nghiệp bảo vệ được con gia súc gia cầm đã đến lúc thiết nghĩ nhà nước cần phải có sự đầu tư hỗ trợ. Chúng tôi thấy trước mắt nhà nước cần bao cấp vaccin phòng bệnh cho các tỉnh biên giới, địa phương trích ngân sách để chi phí cho việc tổ chức tiêm phòng và trả công tiêm phòng. Nếu nhìn vào con số tỷ lệ tiêm phòng gia súc hạ xuống một cách «nguy hiểm» như năm nay, chúng tôi thấy đó là một «báo động» cho tình hình dịch bệnh sắp tới nguy hiểm đến chừng nào. Chính sách đầu tư cho công tác tiêm phòng gia súc gia cầm ở các tỉnh biên giới tốt là tạo điều kiện thuận lợi cho các tiến bộ kỹ thuật thú y đi vào phục vụ sản xuất, góp phần bảo vệ và thúc đẩy sản xuất chăn nuôi miền núi.

Biên tập: Nghiêm Phú Ninh